Nro 14.

KURYER LITEWSKI

Z GRODNA DNIA 17. LISTOPADA Roku 1796. WE CZWARTEK.

z Wiednia 2. Listopada.

Za odebraniem wiadomości o śmierci Króla Sardyńskiego Wiktora Amadeusza, zapowiedziano u Dworu żałobę od d. 1. t. m. na dni 16.

Trzydziesty pierwszy nadzwyczayny Dodatek do Nr. 87. Wiedeńskiey Gazety.

w Niedzielę d. 30. Pazdziernika.

Podług ostatnich Rapportow Arcy-Xięcia Karola, czynił nieprzyiacielski Generał wszystko, aby z iak naymnieyszą stratą cofanie swoie uskutecznił, i iak naywięcey mieysca do rozwinięcia woyska swego uzyskał. Zamysł iego coraz się iaśniey pokazywał, iż chciał w połączonych swych marszach uzyskać okolice *Friburga*, i nimby F. Z. M. *Latour* z całą swoią Armią z tey strony nadszedł, wstrzymać go swoią tylną strażą, a tym czasem doyść do doliny Renu, wypędzić z gór oddziały Arcy Xięcia Karola, utrzymać się na nich z swym lewym skrzydłem, i tym sposobem otworzyć sobie drogę do *Kehl*. — Arcy Xciu Karolowi niezostawało nic więcey, iak ściągnąć naykrótszą drogą przez góry, Armią F. Z. M. *Latour* do siebie, marsz iey zasłonić małemi Korpusami, a potym natężonemi siły attakować nieprzyiaciela i do całkowitego cofnienia się za Ren przymusić. Przywiązane do tego planu niezmierne trudności, niebyły Arcy Xięciu tayne. Armia musiała przez naywiększe góry nagłym marszem przechodzić; w tenczas ciągłe znalazły się trudności, wody zebrane, doliny zawalone, piechota codziennemi utarczki osłabiona, żołnierz cały przen... ły, ledwie mógł kiedy przyzwoitego pożywienia dostać. Arcy Xiąże dodaie, iż odniesione zwycięztwo i tyle przeciwności są naywiększą zaletą iaką tylko niespracowanemu, przychilnemu i statecznemu woysku J. C. M. dać może. Arcy Xiąże stanął ieszcze d. 12. z swym Korpusem, który przyprowadził z niższego *Renu* pod *Renchen*; odłączył z niego znaczną część pod F. Z. M. *Colloredo* do zamknięcia twierdzy *Kehl*, i czoła mostu pod *Kehl*, a sam z resztą zbliżał się powoli do niższego *Renu*. D. 13 iak F. Z. M. *Latour* do *Immerdingen* postąpił, i gdy iego przednia straż wyparła nieprzyiaciela iak wiadomo z *Mehringen* i *Gaissingen*, stanął głowną kwaterą w *Offenburg*. Tego samego dnia osadził F. M. L. *Fröhlich Blufeld*, i zabrał nieprzyiacielowi 3 armaty, 1. Możdżerz, i 8. prochowych wozow. Korpus Xięcia *de Condé* poszedł do *Hausen*, i utrzymał kommunikacyą między F. Z. M. *Latour* i F. L. M. Frohlich. Nieprzyiaciel opuścił był *Villingen* i *Donneschingen* i cofnął się do *Fehrenbach* ku *Neustadt*. F. M. L. *Petrasch* osadził zaraz *Villingen*, i wysłał Grła *Kowachewich* z kilką batalionami do *Elzach* dla zapewnienia tego ważnego mieysca, za którym posłał pózniey większą część swey iazdy, pod Głem *Merweld* na *Frieberg*. D. 13. odebrał Arcy Xiąże wiadomość, iż nieprzyiaciel opanował cieśniny *Fnfer* na drodze od *Neustadt* do *Friburga*, że podPółkownik d' *Aspre* został raniony, że oddział stoiący w *Friburgu* cofnął się, i że tam nieprzyiaciel w 16,000 wszedł. Arcy Xże kazał z swey przedniey straży pod Grłem *Nobili* ku *Malbergowi*, *F. M. L. Petrasch* do *Hornberg*, póyść, i gdy iuż F. Z. M. *Latour* w *Doneschingen* był stanął, dał mu Arcy Xiąże rozkaz, aby w 14. batalionow, 14. Kompanij i 34 Szwadronow do *Villingen* poszedł. F. M. L. *Fröhlich* odebrał zalecenie udania się z swoią diwizyą i korpusem Xcia de *Condé* do *Neustadt*, a Grł *Wolf* miał iść w 6. Batalionow i 4 szwadrony za Głem *Tareau*. D. 14. przerznął się Grł *Kovachewich* pod *Ettenheim* i złączył się z przednią strażą pod Głem Nobili. Nieprzyiaciel trzymaiąc się wiernie swego planu, opuścił *Neustadt*, a osadził *Morgen* i St. *Peter*, poszedł z całą siłą ku *Friburgowi*, przeprawił się także pod *Emmendingen* za *Elz*, stanął pod *Malterdingen* i *Haimbach*, i dla zapewnienia swego boku, wysłał całą Dywizyą do *Waldkirchen* naprzód. Na lewym brzegu *Elz* posunął się aż do *Riegel*, *Endingen* i *Forchheim* ale wylew *Renu* i wezbranie wody w górach, niepozwoliły dalszego działania. — Spieszne pomykanie się nieprzyiaciela, gdy iuż iego zamiar niebył tayny, nakłoniło Arcy Xcia, iż d. 14 wysłał F. M. L. *Petrasch* do *Haslach*, a F. M L. *Latour* zalecił, aby natężonym marszem przez *Horenberg*, starał się opanować dolinę *Kinzing*, a ztamtąd aby iak nayprędzey przeszedł na *Lohr* albo *Malberg* doliny *Renu*. Dla zasłonienia iego Marszu, rozkazał Arcy Xże Głowi *Nauendorff* póyść z Hornberg do *Elzach*, a Głwi *Nobili* złącznie z Głem *Kovachevich* do *Herbolzheim*, aby z Grłem Nauendorff w iedney wysokości staneli, i położenie F. Z. M. *Latour* zapewnili, i ile możności aby się na prawym brzegu *Elz* wzmocnili. Z tey okazyi przyszło do żwawey utarczki między forpocztami; nieprzyiaciel poszedł z piechotą i iazdą do *Riegel* na *Kinzingen* ale został od naszey Artyleryi tak dobrze przyięty, iż się nazad wrócił. D. 15. stanął F. M. L. *Petrasch* z swoią Kolumną pod *Ettenheim*. F. Z. M. *Latour* pod *Hornberg*, a F. M. L. Frolich z swoią przednią strażą w

O

eustadt. D. 16. stanął Arcy Xiąże główną watorą w *Malberg*, F. Z. M. *Latour* poedł do *Stein*, a iego przednia straż pod em *Baillet*, staneła obozem pod *Malberg*. . 17. przeniosł Arcy Xże główną Kwaterę *Herbolzheim*, a przednia straż staneła pod *nzingen*. Arcy Xiąże zmocnił Gła *Nauenrff* 2. batalionami w *Elzach* aby był w stae attakowania nieprzyiaciela pod *Waldrchen*. Po południu został nieprzyiaciel ypartym z *Haimbach* i *Malterdingen*: poczka była bardzo uporczywa, i trwała aż nocy: nieprzyiaciel cofnął się potym na zgórki i do blizkich lasow. D. 17 i 18 ·zedarła się Kolumna F Z. M. *Latour* pod *ttenheim*, i złączyła się z Arcy Xciem. F. . L. *Fröhlich* attakował nieprzyiaciela d. 18 e 3 Kolumny; pierwsza, to iest korpus cia de *Condé* z batalionem *Wartenslebena*, rzeparła przednią straż nieprzyiaciela pod *Valdau* i *Hoblen-Graben* i zdobyła stanowika St *Mergen* i *St Peter*, zabrano 400 niezolnikow; Sam Xże de Condé i Syn iego że *Enghien* uczynili w tym dniu to, czeo się tylko po ich odwadze i po walecznoci Woysk spodziewać można było. Druga olumna attakowała nieprzyiaciela pod doodztwem Gła *Kempf* pod *Steig* i odparła o do *Höllthall*. Trzecia Kolumna pod łem *Klingling*, groziła nieprzyiacielowi, rugą Kolumnę attakuiącemu wzięciem go prawego boku, i ścigała go z Artyle yą w iego cofaniu, gdzie wiele ludzi utrait. Ażeby całkiem nieutracić Kommunikacyi Głem *Wolf* i zabezpieczyć się z boku, zleił Arcy Xże F. M. L. *Frohlich* wysłać z naczuym oddziałem woysk Podpołkownika *Rakichewich* na drogę St *Blasti*. —— Nieprzyaciel chciał dnia 18 odzyskać odebrane mu eszłego dnia obydwie wsie *Haimbach* i *Malterdingen*. Wszczeła się nowa walka, tóra znowu aż do nocy trwała: z obydwóch tron walczono z naywiększym natężeniem, ny utrzymaliśmy obydwa nasze stanowiska, lubo z naszey strony niemała strata była, le nieprzyiacielska była daleko większa. ego usiłowanie opanowania wsi *Plibach* od *Waldkirchen* było rowuie bez-skuteczne, Grł Nauendorf odparł go nazad. Gdy Arcy Xiąże widział się iuż w stanie przez połączenie sił swoich decyduiący uczynić attak przeciwko wszystkim nieprzyiacielskim stanowiskom, nieodkładał dłużey wziętey do wykonania tego rezolucyi, aby tym sposobem iak nayprędzey oswobodzić cały brzeg prawy Renu od nieprzyiacielskich uciskow; Attak ten na dniu 9. uskuteczniony został. Stosownie do poczynionych urządzeń, ruszyły się Kolumny o godzinie 12. w oczach nieprzyiaciela, i w tym momencie nastąpił attak; Grał *Nauendorff* stanął o godzinie 9. z rana w *Gemenge*. Grał *Moreau* iuż go tam uprzedził, i odparł z początku aż ku *Simonswalderthal*, lecz potym z wielką stratą przez wąwozy *Waldkirchen* sam na powrot odpar ty został, miesce to opanowane, a nieprzyiaciel aż do *Langendenzlingen* ścigany. Cały ieden nieprzyiacielski batalion odcięty zostawszy, broń złożył, rozpierzchnionych po lesie połapano, most zaś zepsuty od nieprzyiaciela, tego samego wieczora nazad postawiono. Grł *Nauendorff* oddaie szczegulniey sprawiedliwość, odwadze i przezorności Grła Hrabiego *Orelli* i Barona *Dinnersperg* Podpułkownika od Regimentu *Lobkowicz*. —— Kolumna F. Z. M. Wartensleben odpowiedziała zupełnie swemu przeznaczeniu; Nieprzyiaciel po nayuporczywszym odporze, z iednego po drugim stanowiska, wyparty został; Męstwo Woysk naszych, i wytrzymałość, przebyło niepraktykowane prawie w przechodach trudności. Jeszcze przed wieczorem doszliśmy do *Emmendingen*, i Francuzow za *Eltz* przeparli. Arcy Xiąże nie może przemilczyć waleczności Generałow, i z ukontentowaniem oddaie im ten publiczny dowod swey czułey wdzięczności. —— Generałowie, *Xiąże Oranij*, który w drugiey Kolumnie z naywiękſzą dowodził dyſtynkcyą, *Kaim* i Hrabia *Merfeld* ſzli z ſobą na wyścigi, któren z nich w tym dniu więcey da męſtwa dowodow. —— Mówi daley Arcy Xiąże, iż ieśli tu F. Z. M. *Wartensleben* na oſtatku kładzie, to tylko dla tego że niemoże bez wzruſzenia, i naywiękſzey żałości wſpomnieć o nieſzczęśliwym trafie, kiedy mu kartacz lewe ramie zgruchotał. Jego ſzczegulnieyſza waleczność, iego prawdziwy duch Żołnierſki, i bez granic przywiązanie do służby ſwego Monarchy, niezaprzeczone ſą zaſzczyty Woyſkowych iego talentow. Jak w dawnieyſzych, tak i w tey bitwie dawał nowe dowody krwi zimney, i oſobiſtey waleczności. —— F. M. L. *Petrasch* obiął Komendę na mieyſcu wſpomnionego dopiero Generała. —— F. M. L. *Latour* z trzecią Kolumną opanował moſt; przeprawił ſię za rzekę *Eltz* pomimo nayteżſzego nieprzyiacielſkiego ognia, i wyparł Republikanow z *Theningen*. —— F. M. L. *Stauer*, Generałowie *Devay* i *Hegel* przyłożyli ſię ſzczegulniey w tey Kolumnie do zwycięſtwa. Czwarta Kolumna pod F. M. L. Xiciem *Furſtenberg* dopełniła tym ſwego przeznaczenia, iż zagroziła nieprzyiacielſkiemu ſtanowiſku pod *Riegel* i iego nadesłane oddziały z Armatami nazad odparła. —— Noc zakończyła bitwę, Woyſka ſtały pod bronią dla zebrania na drugi dzień owocow ſwego zwycięſtwa. Kawalerya niemogła bydź w okolicach *Bergen Schluchten* i *Weingarten* ſkutecznie użytą, dla tego niezabraliśmy iak 2. Armat, i do 1800. niewolnikow. Na zaiutrz donieſiono było, iż Francuſki Grł *Beaupuis* na placu poległ, a nieprzyiaciel uwiosł 200. Wozow z ranionemi. Operacye Woienne naſtępuiąc raptownie iedne po drugich, niepozwalaią wyſzczegulnić ſtraty, iaka z obydwóch ſtron naſtąpiła. —— Dnia 20. równo ze dniem, wyparł Grł *Nauendorff* nieprzyiaciela z *Langendenzlingen*, i ułatwił Arcy Xięciu przez poſtawienie moſtu pod *Emmendingen* przeyście za *Eltz*. Poſunoł ſię potym Arcy Xiąże z ſwoią przednią ſtrażą pod Grłem *Merfeld*, aż do *Langendenzlingen*. Nieprzyiaciel trzymał oſadzone Artylleryą na przeciwko *Urſtatten* wzgurza, i forpoczty iego uſtawicznie ucierały ſię z naſzemi. Na oſtatek wymierzone zoſtały na przeciw Arcy Xięciu wſzyſtkie bateryc, lecz gdy z naſzey ſtrony Artyllerya działać zaczeła, wyſtrzały ich zamilkły. —— Daleko

tęższa i krwawsza zaszła potyczka na prawym naszym skrzydle, którym komenderował F. M. L. *Latour*. Nieprzyiaciel zrzucił był most na iezorze płynącym od *Langendenzlingen* do *Balingen*, i tym sposobem wstrzymał marsz F. M. L, *Latour*, leżące przed *Nimburg* lasy postawiły go w stanie, iż mógł bez dostrzenia wzmocnić siły swoie, i tyle Armat sprowadzić, aby wystawienie mostu znacznie trudnieyszym uczynił. *Reszta w przyszłym Numerze.*

z Londynu d. 21. Pazdziernika. z Gazety Hamb: Nr: 176.

Między inszemi propozycyami, które Pełnomocnik nasz Lord *Malmesbourg* poda w Paryżu, ma się także zapytać, czy Rząd Francuski przyimie również Pełnomocnika Austryackiego dla zawarcia powszechnego pokoiu, gdyż Anglia niechce traktować od dzielnego. Póki więc Poseł Austryacki w Paryżu nie będzie, Lord *Malmesburg* zostanie tylko politycznym spektatorem. Tuteysze oppozycyine pisma twierdzą, że inne ieszcze kondycye, które tenże Lord ma proponować Dyrektoryatowi, ciężko aby były przyięte, i Ministrowie sami (dodaią też pisma] niespodziewaią się pokoiu, co okazuie proiekt powiększenia Milicyi, który przez uzbroienie ludu może się stać niebespiecznym.

Flota Admirała *Jervis* krążąca przed *Toulonem* składa się z 14. Okrętów liniowych. Eskadra Admirała *Mantz* naprawia się w Korsyce. —*—* Eskadra Admirała *Thompson*, która z *Plymouth* wypłynęła, ma krążyć nie daleko portu *l'Orient*. Admirał *Duncan* z 13. Okrętami, między któremi znayduie się kilka małych Holenderskich dawniey przez nas zdobytych, popłynął na morze północne. Pani *King* Żona nowego Posła Amerykańskiego prezentowana była u Dworu. P. *Pinkney* dawnieyszy Poseł popłynął iuż z swoią Żoną na powrót do Ameryki —*—* w Parlamencie Angielskim proiekt porównania Katolików co do praw z innemi Obywatelami, 149. kreskami przeciwko 12 został odrzucony: proiekt zaś zawieszenia prawa *Habeas Corpus* na wniosek Jnstygatora Koronnego przyięty 130. kreskami przeciwko 7. ażeby tak iak w Anglij Rząd mógł łatwiey aresztować osoby knuiące spiski przeciw Kraiowi. Jnstygator Koronny rzekł w swey mowie, że wiele taiemnych zgromadzeń w Jrlandyi sprzysięgło się na wywrócenie Konstytucyi, i ułatwienie wylądowania Francuzow. P. *Grattan* miał mocną mowę za Katolikami przeciw Ministrom. —*—* Liczba Okrętow Angielskich zniszczonych przez Admirała Richery w *Nefoundland* wynosi do sześciudziesiąt. D. 29. Września wspomniony Admirał opuścił tę wyspę, czekaiąc na przybycie 6. liniowych Okrętow, i 3. Fregat. Dwie Fregaty, które posłał do uyścia rzeki S. *Wawrzyńca*, zabrały część Floty naszey płynącey z *Quebeck*. —*—* z Gazety Dworskiey Madryckiey okazuie się, że w rzeczy samey wyszedł rozkaz do marszu 18,000. Woyska, stosownie do Traktatu z Francyą, które przeznaczone iest, iak powiadaią, do Włoch. —*—* Liczba Okrętow Hiszpańskich, Francuskich, i Hollenderskich, maiących teraz działać przeciwko Anglii, wynosi iak słychać do siedmdziesiąt. Na Wyspie *Wight* Korpus ieden Huzarów wzbraniaiący się płynąć do *S. Domingo*, bunt podniosł. —*—*

z Paryża 26. Pazdziernika z Gazety Franc: Berlin: pod Nrem 134.

Buonaparte Generał en *Chef* Armij Włoskiey do Dyrektoryatu wykonawczego w główney Kwaterze *Modena* 17. Pazdziernika. Obywatele Dyrektorowie! Znaydziecie list przyłączony, który odebrałem od Grła *Gentilli* Zdaie się, sądząc z wyrazow onego, że morze śrzodziemne zostanie uwolnionym. Korsyka zwrócona do Rpltey nowych sił Flotcie naszey doda, a nawet i sposobow zaciągania Rekrutow do letkiey naszey piechoty. Komisarz Rządowy *Salicetti*, wyieżdża tego wieczora do *Liworno*, a z tamtąd do Korsyki.

Generał *Gentilli* komenderować będzie tymczasowo Woyskiem. Dałem mu pozwolenie wzięcia w rekwizycyą i ściągnienia Kolumn dla upoważnienia rozkazow Komisarza Rządowego, i zsięcia Fortec aż do czasu przybycia Woysk Francuskich. Posyłam tam także Officera Artyllery, i od Korpusu Jnżynierow, aby zrobili potrzebne urządzenia.

Wyrugowanie Anglikow z morza śrzodziemnego, wielki ma bardzo wpływ do powodzen Woyskowych we Włoszech. (podpisano] *Buonaparte*.

w Liwornie 15. Pazdziernika.

Obywatelu Generale! Niech żyie Rplta. Kray nasz powrócił do wolności. —*—* Vice-Król oznaymiwszy, że ustąpi z *Korsyki*; —*—* Miasto *Bastia* urządziło natychmiast Komissyą; ta udarowała wolnością wszystkich niewolnikow Republikańskich, wyznaczona także iest deputacya, która przybyła z deputacyą *Casinca* i innych Kantonow dla odnowienia w imie wszystkich naszych wspól Obywateli przysięgi wierności Rpltey: Nieoczekiwałem do wyiazdu iak na wiatr pomyślny, i z pierwszego profitować będę, abym zapewnił znacznieysze tey wyspy Fortece dla Rpltey. —*—* *Bastia* St. Florent, i *Citadelle*, są iuż pilnowane przez własnych swoich Obywateli, wraz z Angielczykami, lecz ci za trzydni z tamtąd wyiadą; Daią mi podchlebną nadzieię znalezienia tam Artyllery i magazynow; Wszystko zabiorę i dokładny uczynię Raport. —*—* Pozdrowienie i przyiaźń. (podpisano) *Gentilli*.

Nota podana Ministrowi interessow zagranicznych Rpltey Francuskiey przez Lorda Malmesbury.

Król Jmć W. Brytanij, chcąc, iako iuż o tym oświadczył, przyłożyć się, ile będzie zależyć od niego, do ustanowienia spokoyności publiczney, i zabespieczenia przez sprawiedliwe kondycye pokoiu, pełne honoru, i

trwałe, przyszłego Europy szczęścia; Rozumie, iż niema innego sposobu, aby się można iak nayprędzey zbliżyć do tego zbawiennego celu, iak zgadzaiąc się w początku samey negocyacyi na generalną regułę, która powinna służyć za fundament w ostateczney decyzyi.

Naypierwszy obiekt negocyacyi pokoiu, ściąga się pospolicie do tego, aby pierwey wrócić to, co w czasie Woyny strony wzaiemnie sobie pozabierały. — Wielka Brytania z trwałym zawsze szczęściem prowadząc Woynę na morzu, nieznayduie się w przypadku dopominania się żadney restytucyi od Francyi, na którey owszem zdobyła osady, i kolonie naywiększey wagi, i wartości prawie nieoszacowaney. Ale nawzaiem Francya wielkie uczyniła zdobycze na lądzie w Europie, na co JKM. tym mniey może bydź oboiętnym, że nayważnieysze iego ludu interessa, i nayświętsze obowiązki iego osoby, istotnie z tym są połączone.

Wielkomyślność Króla Jmci, iego nieskażona rzetelność i chęć przywrócenia tylu narodom pokoiu, każą mu szukać w tym rzeczy stanie śrzodka przyiścia do kondycyi słusznych i sprawiedliwych dla wszystkich narodow woiuiących, a zdolnych do zapewnienia na przyszłość spokoyności powszechney.

Na tym to fundamencie Król Jmć proponuie negocycye, ofiaruiąc nadgrodzić Francyi, przez restytucye proporcyonalne wedle układow, na które ta potencya wezwana, będzie obowiązona przystać, dla zadość uczynienia sprawiedliwym pretensyom Aliantow Króla Jmci, i dla zachowania równowagi polityczney w Europie.

Czyniąc ten pierwszy krok JKM. zachowuie sobie wytłumaczenie się w dalszym czasie, sposobem obszernieyszym, nad przystosowaniem tego principium do różnych obiektow, o które może bydź kwestya od stron *respective* czyniona. To przystosowanie będzie materyą do roztrząsania, w które weyść Minister iest upoważniony, skoro się zgodzi na *principium* maiące służyć za generalną zasadę negocyacyi.

Ale Król Jmć iest przymuszony oświadczyć, że ieżliby ta wspaniała i słuszna ofiara niebyła przyięta, albo gdyby na nieszczęście roztrząsanie któreby nastąpiło, nie otrzymało pożądanego skutku; na tenczas, ani ta propozycya generalna, ani propozycye bardziey wyszczególnione, któreby potym nastąpiły, niebędą mogły bydź więcey uważane, w żadnym przypadku, iako zasady przyięte przez Króla Jmci. w Paryżu 24. Pazdziernika, 1796. Podpisano: *Malmesbury* Minister Pełnomocny Króla Jmci W. Brytanii.

Rapport Ministra interessow zagranicznych do Dyrektoryatu wykonawczego 26. Pazdziernika.

Dyrektoryat wykonawczy upoważniwszy mnie zupełną mocą do traktowania o pokoy z W. Britanią, miałem wczoray 25. Pazdziernika pierwszą konferencyą z Lordem *Malmesbury* Pełnocnym Komisarzem Angielskim; i okazał mi Originał swego Pełnomocnictwa, [to pełnomocnictwo iest w łacińskim ięzyku) z pieczęcią W Brytanij, i podpisał kopią, którą mi pierwey niepodpisaną przysłał, a którą ia Dyrektoryatowi oddałem. Pokazałem iemu równie moie Pełnomocnictwo i kopią podpisaną oddałem. Zgodzilismy się na to, że oryginały wtenczas będą zamienione, gdy Artykuły ostatecznie będą ułożone i podpisane.

Przystąpiliśmy do interessu. Lord *Malmesbury* podał mi memoryał, który ia Dyrektoryatowi przedstawiłem. Dałem mu poznać, że kiedy w imieniu Alliantow W. Brytanij mówi, i o ich interessach traktuie, musi też bez wątpienia mieć od nich Pełnomocnictwa i instrukcye. Odpowiedział mi, że ich niema, ale że ieżli Dyrektoryat przystanie na *principium* w iego memoryale przełożonym, zaraz wyszle Kuryerow do różnych Dworow dla doniesienia im o stanie negocyacyi, i otrzymania od nich potrzebnych do tego rozkazow.

Pytałem go się, czy może z dokładnością naznaczyć *principium* wzaiemnych Cessyi, i iak daleko ma się to ściągać do Rzeczypospolitey i W. Brytanij; odpowiedział mi, że skoro Dyrektoryat wyraźniey się w tym punkcie wytłumaczy, poszle Kuryera z'domaganiem się względem tego instrukcyi. Osądziłem za rzecz przyzwoitą przestać na oświadczeniu Lordowi *Malmesbury*, iż Dyrektoryatowi memoryał iego kommunikować będę, a odebrawszy dalsze rozkazy, odpowiedź daną udzielę, (podpisano) de la *Croix*.

No. 14.

DODATEK
DO
KURYERA LITEWSKIEGO

Z GRODNA DNIA 17. LISTOPADA R. 1796. WE CZWARTEK.

Odpowiedź Dyrektoryatu wykonawczego na notę JP. *Malmeſbury* w Paryżu dnia 5. Brumaire 26. Pazdziernika Roku 5. Rpltey.

Dyrektoryat zleca Miniſtrowi intereſsów zagranicznych dać Lordowi *Malmeſbury* odpowiedź naſtępuiącą.

Dyrektoryat wykonawczy widzi z umartwieniem, że w czaſie, w ktorym ſię ſpodziewał bliſkiego powrotu pokoiu między Rzecząpoſpolitą Francuſką i JKMcią W. Brytanij, prcpozycya Lorda *Nalmeſbury* nie okazuie tylko śrzodki do zwłoki dążące i bardzo dalekie od konkluzyi onego.

Dyrektoryat uważa, iż gdyby Lord *Malmeſbury* chciał traktować oddzielnie ſtoſownie do mocy ſobie ku temu nadaney przez liſty kredencyonalne; negocyacye mogłyby bydź znacznie ſkrócone; że potrzeba roztrząſania intereſów obudwu Mocarſtw ſpólnie z intereſsami Aliantow W. Brytanij, pomnaża kombinacye, rodzi trudności, dąży do uformowania kongreſsu, którego formalność zawſze ieſt długa i wymaga nakoniec ſkłonienia ſię Mocarſtw, które dotychczas żadney nie okazały chęci do ugody, i niedały Lordowi *Malmeſbury*, iak on ſam wyznaie mocy do traktowania w ich imieniu.

Przeto, bez żadnego uprzedzenia przeciwko intencyom Lorda *Malmeſbury*, bez żadnych wnioſków z tego, że deklaracya iego bynaymniey nie zgadza ſię z mocą, którą mu nadaią liſty iego kredencyonalne; i nieſupponuiąc, że ma inſtrukcye ſekretne zdolne do zniſzczenia ſkutku zleceń wyraźnych, nie ſądząc nakoniec żeby Rząd Angielſki zakładał ſobie w tey mierze podwóyny cel, to ieſt oddalić przez ſwoie propozycye powſzechne, propozycye ſzczegulne innych Mocarſtw, i otrzymać od Narodu śrzódki do kontynuacyi Woyny przez zwalenie na Rpltą nienawiści za opóźnienie, do ktoregoby ſam ſtał ſię powodem; Dyrektoryat wykonawczy niemoże utaić, że propozycye Lorda *Malmeſbury*, chociaż z formalnościami nie co przyiaźnieyſzemi, nie ſą tylko odnowieniem tych, które były uczynione roku przeſzłego przez P. *Wickam*, i że okazuią nadzieię pokoiu bardzo daleką.

Dyrektoryat Wykonawczy uważa ieſzcze względem *principium* ceſsyow zaproponowanego przez Lorda *Malmeſbury*, że to *principium* ogólnie i bez ſtoſunku przekładane, niemoże ſię ſtać zaſadą negocyacyi, że nadewſzyſtko należy mieć wzgląd na wſpólną potrzebę pokoiu ſprawiedliwego i trwałego, na równowagę polityczną, którą ceſsye bez względne mogłyby naruſzyć, a potym na śrzodki, które mieć mogą ſtrony woiuiące, iedna aby utrzymała podbicia zrobione przez ſię wczaſie kiedy była wſpartą przez wielu Aliantow, dziſiay oderwanych od koalicyi, druga aby one odzyſkała w tenczas, kiedy ci, którzy z początku byli iey nieprzyiaciołmi, ſtali ſię prawie wſzyſcy albo Aliantami, albo neutralnemi.

Mimo to wſzyſtko Dyrektoryat Wykonawczy pobudzony gorącą chęcią wſtrzymania klęſk Woyny, i chcąc okazać, że nie odrzuca śrzódkow do ugody, oświadcza, że ſkoro tylko Lord *Malmesbury* pokaże Miniſtrowi intereſsow zagranicznych Plenipotencye doſtateczne od Mocarſtw związkowych W. Brytanij, końcem traktowania w ich intereſsach, i onych przyrzeczenie, że przyſtaną na to, co zoſtanie umówione w ich imieniu, Dyrektoryat Wykonawczy nieomieſzka odpowiedzieć na propozycye dokładne, które mu będą uczynione, i wſzelkie trudności ułatwione zoſtaną tyle, ile dozwoli beſpieczeńſtwo i godność Rzeczypoſpolitey. (Podpiſano) Revelliere Lepeaux Prezes. Przez Dyrektoryat Wykonawczy. (Podpiſano] Lagarde Sekretarz generalny.

z Stuttgard d. 27. Pazdziernika z Gazety Berlin: Fran: Nr: 134.

Rozmaite doniesienia, które do nas nadeszły wczora, głoszą że nayznacznieyszy Korpus Armij Francuzkiey pod Komendą Grła *Moreau* przeszedł zupełnie za Ren między *Huninguen i Neu-Brisac*. Chociaż wylewy opóźniaią bardzo marsz woysk Austryackich, z tym wszystkim dognały one tylną straż republikanów i w rozmaitych utarczkach część ich wytępily, i wielu zabrały niewolnikow.

Od wyższego Renu d. 27 Pazdziernika z teyże Gazety.

Wiadomości nayświeższe donoszą, że Armia Gła *Moreau* przechodziła Ren d. 24 i 25. przy *Huninguen*. Korpus pod Kommendą Grła *Desaix* w części tylko mógł uskutecznić swóy przechod przy *Neu-Brisach*; za urwaniem się bowiem mostu, Arvergarda musiała się spiesznie retyrować wdłuż Renu

ku *Huninguen.* D. 21. Woyska Austryackie zaiely Miasto *Stary-Brisac.* Grl *Desaix,* posunął się iak powiadaią, prawym brzegiem Renu ku *Kehl.* W okolicach tey fortecy wszystko było w spokoyności aż do d. 24. Austryacy pracowali nieustannie nad bateryami mocnemi, ktore sypią z tey strony. —— Kwatera głowna Arcy Xięcia Karola, d. 24 będąca w *Heidetsheim,* przeniesiona została d. 25. do *Muhlheim.* —— Ostatnia Kolumna Francuzka, ktora była otoczona przez Cesarskich, zrobiła sobie po batalij uporczywey przeyście d. 18. przy Thegen i cofnęła się przez Lauffenbourg i Waldshut.

Według Listu prywatnego z Bale pod datą 25. Pazdziernika 150. Austryakow przeprawiwszy się przez Ren w nocy przy *Ottmarsheim* rzuciło postrach w całey wyższey Alzacyi. Obywatele pouciekali do *Bale,* iednakże Austryacy powrocili na drugą stronę. Wczoray słyszano przez cały dzień kanonadę ze strony *Brizgowii.* Ta iednak nowina potrzebuie potwierdzenia. ——

z Kolonij d. 31. *Pażdziernika z teyże Gazety*

Wiadomość Urzedowa publikowana przez Komendanta Miasta, iest następuiąca: d. 27. t. m Korpus Woysk Francuzkich przeznaczony do działania w Hundsruck pod Komendą Grła *Ligneville,* attakował nieprzyiaciela w całey linij od *Bingen* aż do Kayserlautern. Wszystkie pozycye attakowane odważnie, bronione były uporczywie. Nakoniec szczęście odpowiedziało usiłowaniom Republikanow. Przednia straż Komenderowana przez Grła Hardi, zdobyła przeyścia ciasne *Falhenstein* i *Kirchheim-Poland.* Wąwozy zaś *Furfeld* i *Diffenthal* wzięte były przez prawe skrzydło pod kommendą Grła *Lorge.* Trzy wsie, i 2. obozy nieprzyiacielskie przed *Kreutznach* zabrane zostały przez centrum i rezerwę pod komendą Generałow *Daurier* i *Klein:* lewe zaś skrzydło komenderowane przez Grł Adjutanta *Gaulois* opanowało *Bingen* i gorę St *Roch.* Ta akcya, ktorey dyspozycye rownie mądrze skombinowane, iak walecznie wykonane były, trwała od rana aż do wieczora. Wiele niewolnikow i iedna armata dostały się Francuzom. Strata Austryakow w zabitych i rannych iest znaczna. ——

z Kadix d. 30. *Września z teyże Gazety.*

Dowiaduiemy się, że Admirał *Langara* zabrał na Morzu śrzodziemnym dwa woienne okręty Angielskie, i że gdyby mu dano rozkaz zabierania 24. godzinami prędzey, mogłby był zdobyć dywizyą Angielską pod Admirałem *Mann,* złożoną z 5. okrętow i konwoju do 4,000 woyska; wiadomość ta iest pewna. Publikowany iest rozkaz, aby wszyscy Marynarze Hiszpańscy żegluiący na Morzu mieli się na ostrożności: Regimenta Hiszpańskie idą z wielkim pospiechem do *Estramadoure,* gdzie ma się uformować oboz od 60,000 ludzi, zatrudniaią się tu bez ustanku zaprowadzaniem na Okręty Armat przeznaczonych dla tey Armij.

Z Frankfurtu 29. *Pazdziernika.* z *Gazety Bareuth Nr* 217.

Rozmaite doniesienia zgadzaią się na to, że Francuzi nietylko na nowo do *Bingen* weszli, ale nawet z swoiemi forpocztami z-ciągaią się aż do *Algesheim* 3. mile od *Moguncyi;* lękaią się znowu oblężenia tego Miasta. Nad rzeką *Nahe* wszystko iest w poruszeniu, a nawzaiem nad *Sieg* zupełna panuie spokoyność. Wnoszą z przychodzących doniesień, że Francuzi, ktorzy w tey okolicy naymnieyszego nie czynią przygotowania, naprzod się nieposuną. Koło *Sprenglingen,* między tuteyszym Miastem i *Darmstadt,* znayduie się ieszcze wielki oboz Cesarskich bagażow, ktory się składał z 1400 wozow, wyszedł iednak z niego znaczny transport do wyższego *Renu.* Dziś znowu Francuzkich niewolnikow tędy przeprowadzono.

z Wezel 2. *Listopada.* z *Gazety du B s. Rkin Nr:* 88.

Odbieramy wiadomość z Paryża pod datą 28. Października, z ktorych się pokazuie, że negocyacye pokoju są blizkie zerwania, przed samym onych rozpoczęciem. Trudność z tąd pochodzi, że Anglia chce razem traktować za swemi alliantami, proponuiąc Francyi, aby ona zdobycze na nich poczynione, wrociła. Dyrektoryat trzymaiąc się swego systematu, chciałby oddzielnie traktować, albo przynaymniey ażeby Minister Angielski miał Pełnomocnictwa od Alliantow W. Brytanij.